

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sancti Bonaventurae Episcopi Cardinalis Albanensis,
Seraph. Doctoris Ecclesiae, Speculum Disciplinae, Et
Profectus Religiosorum: Libelli ad pietatem vtilissimi**

**Bernardus <de Bessa>
Bonaventura <Heiliger>**

Antverpiæ, 1591

De vtilitate subtractionis spiritualis consolationis. Cap. V.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53148](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53148)

De generalissima tentatione.

CAP. IIII.

GENERALISSIMA autem tentatio, qua omnes in hoc mari magno & spatiofo quassamur, potest ad omnium vitiorum conflictum referri: in qua sæpe periclitamur quasi submergendi, & iterum resumptis viribus subleuamur, quasi deinceps ab eorum impugnatione securi. de qua dicitur, Qui descendunt mare in nauibus, facientes operationem in aquis multis. Mare est vitiorum profundum, naues religiones, quibus enauigatur seculi vitiis. Procellæ maris, tentationes sunt vitiorum: vbi videt nauigâtes opera Domini, & mirabilia eius in profundo, quando considerant, quanta potentia & pietate custodit certantes à fluctibus peccatorum, & quanta sapientix ratione permittit eos tribulari, & dat eis victoriam per varia consilia, & remedia vitiorum. Qui non est tentatus, quid scit? & qui non est expertus, pauca recognoscit. Vir in multis expertus cogitabit multa: & qui multa didicit, enarrabit intellectum. Ascendunt vsq; ad cælos per fiducia securitatem, & rursum descendunt vsque ad abyssos per timorem succumbendi in tentatione: vel ascendunt vsque ad cælos aspiciendo diuinæ pietatis auxilium, & descendunt vsque ad abyssos, intuendo propriæ fragilitatis defectum.

Psal. 106.
23.Ecclesi. 34.
11.*De utilitate subtractionis spiritualis consolationis.*

CAP. V.

TRIA autem discimus in subtractione consolationis internæ, scilicet de minimis beneficiis gratias agere, & minimas quaslibet culpas & negligentias timere & cauere, & mi-

Simile.

nima quæque aduersa docemur patiēter tolerare. De opulenta mensa multæ micæ, in ò aliqua frustra cadunt quandoque, & neglectæ vel pro nihilo reputatæ perduntur. Sic & homo abundās diuersis consolationum donis, quandoque plurima beneficia Dei, sine debita gratiarum actione præterit, plurimas gratias negligit opere exercere, plurima parua reputat quæ magna sunt, plurima nec cognoscit. Sed his omnibus subtractis, sicut vir videns paupertatem suam, recolit quanta prius habuit & potuit, quæ iam non habet vel potest: & sicut mendicus famelicus modicam buccellam gratanter acciperet & studiosè colligeret, qui prius delicata fercula paruipendebat. Colligite quæ superauerunt fragmenta, ne pereant. Beneficia Dei nobilia & preciosa sunt ex dignitate dantis, & affectu liberalitatis & charitatis quo dat; qui etiam parua si daret, grata esse deberent. Item ex pretiositate & utilitate doni. Nam quid nobilius spiritu Dei quem dat nobis? Quid utilius eo quo transformamur in Deum & deificamur & beatificamur & hæredes regni eius efficiamur? Unde, Maxima & preciosa nobis promissa donauit, ut per hæc efficiamur diuinæ consortes naturæ. Itē ex utilitate eius cui datur. Quid enim Deo cum luto? Lutum enim sumus, viles vitiosi, peccatores ingrati, inopes omnis boni, miseri & mortis rei: & tamen Deus memor esse nostri dignatur. Si Rex dignaretur pauperis tantum habere memoriam, etiam si modicum daret, hoc ipsi pauperi magnū videri deberet. Quid est homo, quòd memor es eius: aut filius hominis, quoniam visitas eum? Minimas etiam culpas cauere docemur: quia timendum nobis est, ne fortè ex culpis nostris & ingratitude, gratia sit nobis subtracta: ut eam recuperemus cauendo.

Ioh. 6. 12

Beneficia
Dei et si
parua videantur,
pretiosissima.

3. Pet. 1. 4

Psal. 8. 5

Culpe minimæ etiam
cauendæ.

cauendo negligentias, quam amisimus in tanta vbertate vel libertate. Qui spernit modica, paulatim decider. Augustinus: Vitasti grandia, caue ne obruaris arena. ¶ Qui timer Deū, nihil negligit. Ex minimis guttis multiplicatis, inundationes aquarum fiunt, quę quandoque etiam magna mœnia subruunt. Per modicam riuam aqua latenter in nauem influit donec submergatur. Minima etiam aduersa patienter tolerare affuescimus: quia maiora non superat, qui minora tolerare non discit. Multi optant pro Christo mori, qui pro Christo nolunt verba leuia pati. Sed quem terrefonitus folij volantis, quomodo sustineret ictū gladij terribiliter vibrantis? Discamus ergo omnia peccata pro posse cauere, & pro his quę commisimus omnia aduersa humiliter pati, & omnibus beneficiis Dei debitam considerationem cum gratiarum actione exhibere semper, & gratiam Dei non in vacuum recipere, & digni erimus vt gratia nobis subtracta etiā augmentata reddatur, & vt ad magnum profectum virtutis peruenire mereamur. Tentatio autem quantum ad præsentem materiam, dici potest quilibet motus vel affectus, vel sensus à vero bono retrahens. Fit autem hoc tribus modis, alliciendo per delectabilia, aut terrendo per contraria & aspera, aut decipiendo per falsa & verisimilia: & sic tres vires animæ corrumpuntur. Concupiscibilitas per delectabilia carni, oculis, & eordi, id est, per voluptates, diuitias, & honores mundanos. Irascibilitas, per timores varios debilitatur, in resistendo vitiis, & insistendo virtutibus. Rationabilitas cæcatur, vt bonum malum iudicet, & malum bonum: & lucem veritatis ponat tenebras, & tenebras falsitatis ponat esse lucem. Cor meum conturbatum est, sicut aqua luto tur-

*Ecli. 29. 7
2u illum
versum Ps.
39. Multi-
plicati sunt
super capito-
los. to. 8.
Ecle. 7. 19
Simile.*

*Aduersa
ferendas*

*Tentatio
quid sit,
& quomodo
de fiat.*

psal. 37. 29

bata & immundata: dereliquit me virtus mea, qua debui vero bono veraciter & tenaciter inhaerere: & lumen oculorum meorum & ipsum non est mecum, quo verum à falso discernere debui. Concupiscibilitas dupliciter tentatur: quia delectatio spiritualis ei subtrahitur & inde desolatur: & carnalis concupiscentia ei ingeritur, & inde foedatur. Irascibilitas dupliciter tentatur, dum infirmatur ad bonum, & proclivius est ad malum. Rationabilitas dupliciter tentatur, quia intelligit bonum, & non agnoscit quod bonum sit, & sub specie veri à falsitate deluditur. Diabolus suggerit animæ interioris prava consilia, mundus exterioris ingerit malitiam contumeliæ, caro delectatur, mens recipit, & consentit tentationi vel repugnat.

An sit
utilius tenta-
ri vel non
tentari.

Vtrum autem utilius sit, habere tentationes, vel carere, solus rei exitus probat: quia habere eas & viriliter resistere, magnæ virtutis est; superasse verò & triumphasse de ipsis, gloriosum est. Carere autem eis commodius & securius est: succumbere est periculosum. Appetere eas & sese ingerere incautum est, maxime infirmis & imperfectis. Exercitare tamen se ad pugnam contra spiritualia vitia, videlicet iram, invidiam, & vanam gloriam, &c. aliquando utile est ei, qui inter illos morari elegit, qui eum persequuntur & offendunt, ut sic discat patientiam: & ei qui sub districto magistro vivit, qui in omnibus frangit eius voluntatem, ut sic assuescat humiliter esse obediens & promptus: & sic de cæteris vitiis spiritualibus expugnandis. De carnalibus autem vitiis hoc periculosum & stultum est: sed fugiendæ sunt eorum pugna & à memoria excludendæ, & occasiones eorum tollendæ. Vnde Dominus noluit se permittere de luxuria tentari: ut doceret, non debere nos ingerere huic tentationi,

tionem, etiam spe triumphi & præmij. Cum enim hæc tentatio magnam habeat delectationem admixtam, & in hoc vitio omnes concepti simus, & non solum mens sed etiam corpus delectetur; ideo periculosus eius aditus conceditur: sicut hostis qui in vrbe aliquos fauentes sibi habet, si intra portas irruerit, potentius ipsam capit. Fugite fornicationem. 1. Cor. 6, 18

Omne peccatum quodcumque fecerit homo, extra corpus est. Qui autem fornicatur in corpus suum peccat. Tentationibus in quibus delectatio consistit, maximè teneri & infirmi superantur, in quibus amor mundi nondum extinctus est: & ideo reaccenditur ex concupiscentiis mundi, sicut candela adhuc fumigans citò capit flammam. Tentatio verò impetuosa & quasi violenta fortiores impetit: vt qui mollibus non flectuntur, duris & robustis tentationibus quasi ventis validis euellantur.

Tentationes autem fraudulentæ quæ sub specie boni se palliâr, licet quosque rudes & stultos decipiant; qui nondum cognouerunt altitudinem satanæ, id est astutias eius; tamen singulariter perfectis & bene proficientibus insidiantur. Psalmista, In via hæc qua ambulabam, absconderunt laqueum mihi. Ipse satanas transfiguratur se in Angelum lucis. Si enim eis in sua figura, quæ turpis est, appareret, horrerent eum & fugerent: si aperte impugnet, resisterent ei, & auxilio Dei fugarent eum & vincerent: & sic nihil apud eos proficeret. Boni enim quia mundi sunt, detestantur immunda peccata; quia virtuosi sunt, viriliter contra omne malum repugnant, quod malum esse cognoscunt. Venit ergo satanas in specie Angeli boni, quem credit à bonis diligi: vt tanto facilius decipiat eos, quanto bonus nuncius putatur, & qui non soleat nisi bona nunciare & suadere.

1. Cor. 6, 18Apo. 2, 24psal. 141, 42. Cor. 11, 1414

serm. 66. in
Cant. in
initio.

Ref. 9, 4

Aug. simile
quid 10. 10.
ser 250. de
temp. c. 3.
Breuis cō-
cubitus
hora per-
dit vitam
æternam.

dere. Bernardus: Bonus nunquam nisi boni sim-
ulatione deceptus est.] Et vt facilius reci-
piatur eius persuasio, primò sola bona propo-
nit, postea mixta malis, tandem falsa bona, sed
vera mala: postremò cum irretierit eos & illa-
queauerit insolubiliter, aperte caput venena-
tum erigit, & in aperta peccata eos deicit: si-
cut scorpius qui blandam faciem habet, sed
caudam venenosam, qua occidit. Sic Gabao-
nitæ, simulato peregrino habitu, deceperunt fi-
lios Israël, vt parcerent eis, cum de genere ho-
stium essent. Quanti sub specie spiritualis di-
lectionis, spirituales feminas frequenterunt,
& orationum ipsarum obtentu! Ecce quanta
puritas in intentione prima! scilicet charitas
& deuotio. Postea sequuntur longæ confabu-
lationes, modò de Deo, modò de ipsorum mu-
tuo amore & fide, & amorosi aspectus, & mu-
nuscula pro memorialibus charitatis. Ecce
quomodo mixta sunt iã bona spiritualis con-
solationis, & fidelis affectionis, cum malis in-
utilis cōfabulationis, & incaute familiaritatis,
& inutili occupatione cordis circa dilectã. Tã-
dem sequuntur falsa bona, sed vera mala: scili-
cet amplexus & oscula, tactus manuum & vber-
um, & similia: quæ omnia suspecta sunt, &
carnalis dilectionis indicia, & turpis operis
præludia. Postremò impudica succedunt, qua-
si fructus præcedentium, scilicet aperta opera
iniquitatis. Augustinus: O quàm parua & bre-
uis cōcubitus hora, in qua amittitur vita æter-
na? In hunc modum palliat se sæpe superbia,
sæpe inuidia & auaritia, & alia vitia: quæ cum
non audeant bonos tentare aperta facie, quos
sciunt omne malum odire, assumunt aliquod
virtutis velamen, ne agnoscantur esse quod
sunt: sicut qui mentitur se esse amicum, donec
admissus dolosè & latenter alium interficiat:
sicut

sicut Iob tenuit mentum Amasæ quasi oscu- 2. Reg. 20,
 laturus eum, ne suspicaretur eum hostem esse, 9.
 & non obseruaret gladium eius dolosum, &
 ita occidit eum dolo. Sic Iudas osculo Chri- Mat. 26,
 stum tradidit crucifigendum. In tentatione 48.
 tria maximè dolemus: siue ex labore pugnæ
 & inquietudine cordis quam patimur: siue ex
 timore ne fortè superemur & succumbamus,
 per tentationis consensum: siue quia time-
 mus ne fortè nimis debiliter resistamus, &
 propter hoc Deum & propriam conscientiam
 offendamus, licet tamen plenè non consen-
 tiamus.

*Quibus modis sit resistendum tenta-
 tionibus.*

CAP. VI.

OMNIBVS tentationibus, his quatuor
 modis resistendum est. Primus est, cogi-
 tationes auertere, alias occupationes assumen-
 do, quibus obliuiscatur homo impugnationis,
 quantum potest. Secundus, materias & occa-
 siones tentationis fugere & declinare, maxi-
 mè carnales, quæ appropinquantes sibi accen-
 dunt vt ignis. Tertius, patienter & humiliter
 virgam Domini sustinere: vt & se dignum iu- Patienter
 ferenda
 virga Do-
 mini.
 dicet afflictione & labore pugnæ, & patienter
 toleret, confidēs quòd ei proueniet in bonum:
 quia sic citiùs placabilis erit ei Dominus, &
 purgabitur à peccatis, & emundabitur à vitiis,
 & ditabitur virtutibus, scientia, meritis & glo-
 ria. vnde Gregorius, *Qui appetit plenè vitia* Hom. 15. in
 EuanG.
*vincere, studeat humiliter purgationis suæ fla-
 gella tolerare.* Cum Deo enim non possu-
 mus contendere, nec per iustitiam, quia pec-
 catores sumus; nec per potentiam, quia infir-
 mi & serui eius sumus; nec aufugere ab eo per
 astutiam, quia nusquam eum latere possu-
 mus,